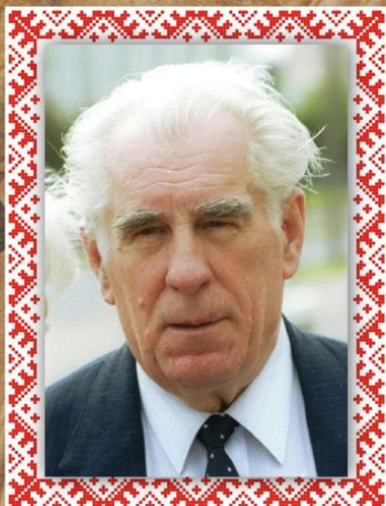

Дзяржаўная ўстанова адукацыі “Сярэдняя школа №15 г. Ліды”
Бібліятэка

Ніл Гілевiч

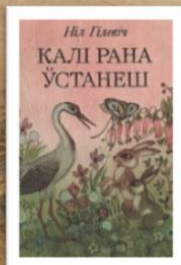
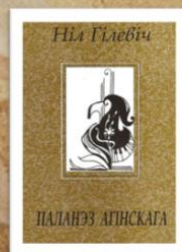
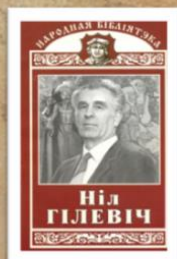
*беларускі паэт,
перакладчык,
фалькларыст*

30 верасня

2021 года

90 гадоў

з дня нараджэння

Ніл Гілевіч нарадзіўся 30 верасня 1931 года ў вёсцы Слабада Лагойскага раёна Мінскай вобласці. "Продкі мае, прадзеда, дзяды і па бацькавай, і па матчынай лініі, наколькі глыбока ўдалося прасачыць іх родавыя карані — тутэйшыя — з Гаеншчыны (ад назвы ракі Гайна, што бярэ выток на Лагойшчыне)", — прыгадваў паэт у сваёй радаслоўнай. У вялікай і дружнай сям'і яго бацькоў Сымона Пятровіча і Кацярыны Мікалаеўны было дзесяць дзяцей, двое з якіх памерлі ў маленстве. Усе яны рана далучаліся да працы, дапамагаючы маці па гаспадарцы, па дагляду малодшых дзяцей. Маці, па ўспамінах Ніла Гілевіча, была непісьменная, але "розуму жывога і кемнага", таму вельмі хацела, каб набылі адукацыю яе сыны і дочки, і рабіла дзеля гэтага ўсё, што магла. Вялікі ўплыў на фарміраванне будучага паэта аказаў яго дзед па маці Мікалай Давыдавіч — "энергічны, гаваркі, часам грубаваты на слова" вясковаму музыку, які іграў на гармоніку на вечарынках і вяселлях усяе Лагойшчыны. Падчас Другой сусветнай вайны ў дзеда адкрыўся яшчэ адзін талент — варажбіта на картах. "Амаль не кожны дзень прыходзілі да яго вясковыя жанчыны — маткі, жонкі, сёстры, нявесты забраных на вайну мужчын і хлопцаў — з просьбай паваражыць аб іх невядомым лёсе... Жывая, вобразная, дасціпная мова дзеда ўражвала мяне не толькі ў яго варажбіцкіх імпрывізацыях, — прыгадвае Ніл Гілевіч, — а і ў звычайных паўсядзённых размовах з людзьмі...". Праз шмат гадоў паэт зразумеў і належным чынам ацаніў і яго варажбіцкія выдумкі, якія былі так патрэбныя для падтрымкі надзеі ў асірацелых жанчын.

Вялікая Айчынная вайна, што апаліла дзяцінства і юнацтва будучага паэта, значна паўплывала на фарміраванне яго светапогляду, прымусіла рана пасталець і задумацца над праблемамі народнага жыцця. Сваё школьнае навучанне Ніл Гілевіч распачаў перад вайной — закончыў тры класы Слабадскай сямігодкі, а пасля перамогі — перайшоў у пяты клас Гайнаўскай сярэдняй школы. Вучобу паэт сумяшчаў з працай паштальёна, якая, апрача матэрыяльнай падтрымкі для сям'і, была добрай жыццёвай школай, даючы магчымасць непасрэдна назіраць клопаты, радасці і беды вясковага побыту. Пазней назіранні гэтага часу складуць аснову многіх яго аўтабіяграфічных твораў — паэм і вершаў.

Паводле творчага лёсу Ніл Гілевіч не адносіць сябе да дзяцей вайны. "Я перажыў вайну падлеткам", — сцвярджае ён, падкрэсліваючы сталасць свайго ўспрымання ўсенароднай трагедыі. І сапраўды, кантэкст вайны дапамагае зразумець асаблівасць яго паэтычнай біяграфіі і адлюстраваную ў ёй асаблівасць часу. На працягу многіх гадоў тэма вайны не адпускала ад сябе паэта, набываючы трагічнае гучанне ў вершах і асабліва ў эпічных творах, як, напрыклад, "Сто вузлоў памяці",

"Недзяленя". У апошнім творы Ніл Гілевіч расказвае тыповую для акупіраванай Беларусі гісторыю аб тым, як уцякалі людзі ад карнікаў, хаваліся ў топкай дрыгве, якая ледзь не праглынула іх разам з адзінай карміцелькай — каровай Недзяленьяй.

Ранняя сталасць у многім вызначыла жыццёвую біяграфію паэта, яго лёс. У 1947 годзе ён становіцца навучэнцам Мінскага педагагічнага вучылішча, а потым — у 1952 — студэнтам філалагічнага факультэта БДУ. Выхад першага паэтычнага зборніка Ніла Гілевіча — "Песня ў дарогу" (1957) — па часе амаль супаў з заканчэннем яго студэнцкіх гадоў. Потым будзе вучоба ў аспірантуры, выкладчыцкая праца ў БДУ і плённая творчая дзейнасць на паэтычнай і навуковай ніве. Адзін за другім выходзяць паэтычныя зборнікі Ніла Гілевіча "Неспакой" (1961), "Перазовы" (1967), "Актавы" (1976), "Незалежнасць" (1991), "На высокім алтары" (1994), раман у вершах "Родныя дзеці" (1985). Адначасова ён аўтар шматлікіх прац па літаратуразнаўстве, нястомны збіральнік і прапагандыст беларускага фальклору.

Талент Ніла Гілевіча шматгранны, і, як руплівы працаўнік, ён рэалізуе яго напоўніцу. Вялікай папулярнасцю ў чытачоў карыстаюцца сатырычныя творы паэта, ён аўтар шматлікіх баек, фельетонаў, замоў і жартаў, якія выходзілі асобнымі зборнікамі, друкаваліся ў перыядычных выданнях. Менавіта пярэ Ніла Гілевіча належыць знакамітая сатырычна-парадыйна паэма "Сказ пра Лысую гару", якая шмат дзесяцігоддзяў лічылася ананімнай. Варта згадаць і публіцыстычныя артыкулы паэта, прысвечаныя праблеме захавання роднай мовы, якія амаль паўстагоддзя не сыходзяць са старонак перыядычных выданняў. У літаратурным свеце Ніл Гілевіч добра вядомы як перакладчык са славянскіх моў, асабліва з балгарскай і славенскай. За плённую перакладчыцкую дзейнасць ён ўзнагароджаны балгарскім ордэнам Кірылы і Мяфодзія 1-й ступені, ордэнам Югаслаўскай зоркі са сужкай і ордэнам Украіны.

Памёр Ніл Сымонавіч 29 сакавіка 2016 года ў Мінску. Пахаваны 1 красавіка 2016 года на Кальварыйскіх могілках побач з магілай жонкі.

БІБЛІАГРАФІЯ.

- Выбраныя творы. Т. 1-2. Мн., 1981;
- Родныя дзеці. Раман у вершах. Мн., 1985;
- Выбраныя творы. Т. 1-2. Мн., 1991;
- Любоў прасветлая. Роздумы ў вершах і прозе аб роднай мове. Мн., 1996;
- Збор твораў. У 6 т.
 - Т. 1. Мн., 1996;
 - Т. 2. Мн., 1999;
 - Т. 3. Мн., 2001.